

JOGA

w kontekstach kulturowych

2

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3587

JOGA

w kontekstach kulturowych

2

pod redakcją
Anny Gomóły i Kamili Gęsikowskiej

Redaktor serii: Studia o Kulturze
Dobrośława Wężowicz-Ziółkowska

Recenzent
Krzysztof Kosior

Konsultacja w zakresie terminologii sanskryckiej
Dagmara Wasilewska

Spis treści

Słowo wstępne (<i>Anna Gomóła i Janusz Szopa</i>)	7
Ewa Kosowska O kontekście kulturowym	9
Dagmara Wasilewska O mudrze khećari i pierwotnym obliczu hathajogi	17
Natalia Stala Joga klasyczna a joga posturalna – czy coś je łączy?	37
Kamila Gęsikowska Wczesne informacje na temat jogi w wielkopolskich periodykach medycznych	51
Agata Świerzowska Listy o jodze. Wincenty Lutosławski do Williama Jamesa	67
Anna Gomóła Nieśmiertelna dusza, rytmiczne oddychanie i posłannictwo narodu. O podręczniku Wincentego Lutosławskiego	93
Krzysztof T. Konecki Perspektywa światów społecznych w interpretacji świata hathajogi	121
Mirosław Harciarek Wybrane aspekty zbieżności i rozbieżności antropologii jogi z antropologią Zachodu	149

Słownik wybranych pojęć, tekstów i osób (przygotowała <i>Dagmara Wasilewska</i> przy współpracy <i>Kamili Gęsikowskiej</i>)	157
Noty o Autorach	177
Indeks osobowy (przygotowała <i>Kamila Gęsikowska</i> przy współpracy <i>Dagmary Wasilewskiej</i>)	181

Słowo wstępne

Oddajemy w Państwa ręce drugi tom cyklu *Joga w kontekstach kulturowych*¹. Oba są pokłosiem cyklicznej konferencji organizowanej przez Katedrę Zarządzania Sportem i Turystyką Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach oraz Zakład Teorii i Historii Kultury Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – od 2014 roku miejsca tym spotkaniom udzielają: Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego (obrad i dyskusje) oraz Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach (część praktyczna).

Oba tomy nie są jednak publikacjami pokonferencyjnymi, zawierają bowiem nie tylko przedrukowane i znacznie poszerzone wersje wygłoszonych referatów, ale także prace nadesłane. W obu odnajdziemy ślady konferencyjnych dyskusji. Joga – w najszerszym rozumieniu – jako zespół różnorodnych praktyk i system filozoficzno-etyczny, choć nie jest w Polsce obszarem nadmiernie eksplorowanym naukowo, interesuje liczne grono osób. Mieliśmy okazję się o tym przekonać podczas kolejnych wrześniowych spotkań w CINIiBA².

Organizując pierwszą konferencję z tego cyklu, myśleliśmy przede wszystkim o tym, żeby porozmawiać o jogie nie tylko w jej tradycyjnym aspekcie – interesowały nas różnorakie przejawy tego zjawiska w kulturze zachodniej. Zaproszenie do wspólnej dyskusji przyjęli naukowcy z kilku uczelni³. Byli

¹ Kilka miesięcy temu ukazał się tom pierwszy: *Joga w kontekstach kulturowych 1*. Red. J. SZOPA, A. BUDZISZ. Katowice 2016.

² Pierwsza edycja konferencji odbyła się w dniach 23–25 września 2014 r., następne: 22–24 września 2015 i 20–22 września 2016 r.; kolejną planujemy na 12–14 września 2017 r.

³ Wspomnieliśmy jedynie o przedstawicielach środowisk naukowych, ale niezwykle ważny był liczny udział osób zainteresowanych jogą lub związanych z nią zawodowo. Oznacza to, że nasza konferencja stała się forum – przestrzenią debaty i wymiany spostrzeżeń, przyjaznym miejscem, w którym można zadawać pytania i dzielić się doświadczeniami.

wśród nich przedstawiciele uniwersytetów, akademii wychowania fizycznego i politechnik – stąd też wielość tematów i aspektowych ujęć. Można w nich jednak wyodrębnić dwa zasadnicze obszary namysłu. Pierwszy wiązałby się z refleksją na temat wpływu jogi jako specyficznej formy aktywności fizycznej na człowieka jako jednostkę psychofizyczną. Drugi natomiast dotyczyłby wpływu jogi na kulturę Zachodu; tu jednym z ważnych problemów badawczych okazały się historia i współczesność jogi w Polsce – temu obszarowi poświęcona jest w dużej mierze niniejsza publikacja, choć niewątpliwie ważne są w niej odwołania do wschodnich tradycji jogi.

Dwa dni po zakończeniu pierwszej zorganizowanej przez nas konferencji (tj. 27 września 2014 roku) na forum ONZ zaproponowano organizację Międzynarodowego Dnia Jogi. Propozycja została przyjęta, a pierwsze obchody tego święta odbyły się 21 czerwca 2015 roku. Gdy kończyliśmy prace nad książką – w grudniu 2016 roku – joga została wpisana na Listę Dziedzictwa Niematerialnego UNESCO. Ważny to dla nas moment, zwłaszcza że joga – wciąż żywa i istotna jako zjawisko kultury Indii – nie jest jedynie elementem folkloru, spetryfikowaną formą dawno opracowanych działań, ale źródłem inspiracji i poszukiwań dla ludzi różnych kultur. Wpisy na listę UNESCO dotyczą często praktyk ginących, w przypadku jogi jest inaczej. Toteż uzasadnione wydają się próby dookreślenia przyczyn jej atrakcyjności. Można powiedzieć, że w Europie i szerzej – w świecie zachodnim joga jest modna. W wielu miejscach – w tym także w Polsce – moda ta trwa już bardzo długo. A zatem staje się joga coraz ważniejszym składnikiem zachodniego sposobu życia.

Jako długa, ponadlokalna tradycja i wcześniej miała różne oblicza, ale teraz – przez swą popularność, a nawet masowość – w wielu częściach świata różnicuje się jeszcze bardziej i wkracza w kolejne dziedziny naszego życia. I o tym też chcielibyśmy opowiedzieć. Zapraszamy do lektury.

Anna Gomółka i Janusz Szopa

Redaktor Agnieszka Plutecka
Projektant okładki Magdalena Starzyk
Redaktor techniczny Małgorzata Pleśniar
Korektor Lidia Szumigąła
Łamanie Bogusław Chruściński

Copyright © 2017 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3113-3
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3114-0
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 11,75. Ark. wyd. 14,0. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: "TOTEM.COM.PL Sp. z o.o." Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław